

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства
імені Костянтина Нємця

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Катерина КРАВЧЕНКО

“ серпень ” 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
**ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА
ТА МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ**

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
галузь знань	<u>10 Природничі науки</u> <u>01 Освіта / Педагогіка</u>
спеціальність	<u>106. Географія</u> <u>014.07. Середня освіта (Географія)</u>
освітня програма	<u>«Географія рекреації та туризму»</u> <u>«Картографія, геоінформатика і кадастр»</u> <u>«Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»</u>
вид дисципліни	<u>за вибором</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

«27» серпня 2025 року, протокол № 12

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Володимир РЕДІН, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця
 Наталія ГУСЕВА, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця
 Павло КОБИЛІН, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця

Протокол № 11 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

 Людмила НЕМЕЦЬ
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія рекреації та туризму»

Гарант освітньо-професійної програми

 Юлія ПРАСУЛ
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Картографія, геоінформатика і кадастр»

Гарант освітньо-професійної програми

 Наталія ПОПОВИЧ
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»

Гарант освітньо-професійної програми

 Катерина БОРИСЕНКО
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол № 7 від «27» серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

 Юлія ПРАСУЛ
 (підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни **«Географія світового господарства та міжнародної торгівлі»** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти** спеціальностей **106 Географія та 014.07 Середня освіта (Географія)** освітньо-професійних програм **«Географія рекреації та туризму», «Картографія, геоінформатика і кадастр» та «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»**

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – формування у студентів сучасного суспільно-географічного мислення та системи спеціальних знань з особливостей і закономірностей розвитку та функціонування галузевої і територіальної структури сучасного світового господарства; встановлення факторів розвитку та ролі географічного поділу праці.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- формувати у майбутніх фахівців сучасне суспільно-географічне мислення;
- ознайомити з основними поняттями та категоріями географії світового господарства та міжнародної торгівлі;
- розкрити структуру світового господарства як складової глобальної соціально-економічної системи;
- визначити особливості функціонування світового господарства в умовах глобалізації та міжнародної інтеграції;
- розкрити сутність та особливості міжнародного географічного поділу праці, виявити місце окремих держав світу у міжнародному географічному поділі праці;
- показати основні методологічні підходи до визначення типів країн за рівнем розвитку;
- з'ясувати вплив природно-географічних умов, соціально-економічних і техніко-економічних факторів на географію галузей і виробництв світового господарства;
- вивчити географію природно-ресурсного потенціалу світу, світової промисловості, сільського господарства, сфери послуг, міжнародної торгівлі;
- дослідити динаміку змін в галузевій і територіальній структурі провідних секторів (галузей) світового господарства.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Дисципліна за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
6-й	3-й, 4-й
Лекції	
36 год.	10 год. 2 год. (3-й семестр)

	8 год. (4-й семестр)
Практичні заняття	
36 год.	8 год.
Самостійна робота	
48 год.	102 год.

1.6. Перелік компетентностей, що формує навчальна дисципліна:

СФОРМОВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1) для освітньо-професійної програми «Географія рекреації та туризму»

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності географа, географа-туризмознавця, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів;

загальні компетентності:

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК02. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

СК05. Здатність аналізувати склад і будову геосфер, природні, суспільні, зокрема туристсько-рекреаційні об'єкти та процеси на різних просторово-часових масштабах.

СК07. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

СК08. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані, зокрема у галузі географії рекреації та туризму, в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

СК12. Здатність до системного географічного мислення при вивченні територіальних рекреаційних систем, усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною в процесі використання рекреаційно-туристичних ресурсів.

2) для освітньо-професійної програми «Картографія, геоінформатика і кадастр»

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів;

загальні компетентності:

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Прагнення до збереження та охорони природного середовища, раціонального використання природних ресурсів.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК02. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

СК05. Здатність аналізувати склад і будову геосфер на різних просторово-часових масштабах.

СК08. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

СК12. Здатність до системного географічного мислення.

СК13. Розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній, соціальній, педагогічній діяльності.

СК14. Здатність застосовувати базові знання фундаментальних наук при вивченні природних та антропогенних геосистем різного ієрархічного рівня.

3) для освітньо-професійної програми «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»

загальні компетентності:

ЗК5. Здатність до професійного спілкування державною та іноземною мовами: усне та письмове спілкування, уміння вести документацію державною мовою, здатність використовувати знання державної та іноземної мови в освітній діяльності..

спеціальні (предметні) компетентності:

ПК1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ПК2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ПК3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності, системне географічне мислення при вивченні Землі (світу), геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів.

ПК5. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей у світі, регіонах, країнах.

ПК6. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України, її окремих адміністративних одиниць.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує навчальна дисципліна

1) для освітньо-професійної програми «Географія рекреації та туризму»

ПР03. Пояснювати особливості організації географічного простору, оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності, застосовувати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії на рівні, що дозволяє пояснювати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси.

ПР04. Аналізувати географічний потенціал території, зокрема туристсько-рекреаційний, вплив географічних властивостей регіонів на природокористування та господарську діяльність, їх взаємозв'язки.

ПР07. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.

ПР09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер, рекреаційно-туристичних утворень і процесів на різних просторово-часових масштабах.

ПР10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.

2) для освітньо-професійної програми «Картографія, геоінформатика і кадастр»

ПР04. Аналізувати географічний потенціал території

ПР07. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.

ПР09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер на різних просторово-часових масштабах.

Р010. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.

ПР15. Аналізувати та оцінювати вплив географічних властивостей регіонів на природокористування та господарську діяльність.

ПР16. Визначати зміни характеристик природного середовища під впливом господарської діяльності.

3) для освітньо-професійної програми «Географія. Природознавство. Економіка. Туристська робота»

РН15. Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.

РН16. Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних систем, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.

РН17. Пояснює зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.

РН21. Розуміє глобальні суспільно-географічні процеси, вміє складати характеристики населення світу, секторів і галузей світового господарства.

РН22. Характеризує і оцінює природні умови і ресурси, населення та господарство України, її роль і місце в сучасних суспільно-географічних процесах у світі; знає і розуміє географічні особливості свого адміністративного регіону.

РН29. Знає основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їх компонентів, виявляє зв'язки і залежності між компонентами, причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них, аналізує просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях; виявляє зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників.

За результатами навчання студенти отримують:

Знання:

- основні поняття та категорії географії світового господарства та міжнародної торгівлі;
- особливості формування і функціонування світового господарства та міжнародної торгівлі;
- провідні риси сучасного етапу розвитку світового господарства: глобалізація, багатокладність, різностадійність, циклічність;
- структура сучасного світового господарства;
- соціально-економічні типи країн;
- місце окремих держав світу в міжнародному географічному поділі праці;
- географія природно-ресурсного потенціалу світу, світової промисловості, сільського господарства, сфери послуг, міжнародної торгівлі;
- особливості світогосподарських зв'язків.

Уміння і навички:

- проводити аналіз та оцінку впливу природно-географічних умов, соціально-економічних і техніко-економічних факторів на географію галузей і виробництв світового господарства;
- за типовим планом здійснювати характеристику окремих галузей господарства;
- досліджувати територіальні відмінності розвитку окремих галузей світового господарства;
- визначати тенденції в територіальній організації світового господарства;
- виявляти проблеми і перспективи розвитку галузей і виробництв в країнах різних

- соціально-економічних типів, пропонувати їх вирішення;
- застосовувати отримані знання та навички у вирішенні глобальних проблем сучасної цивілізації.

1.8. Пререквізити: «Основи суспільної географії», «Фізична географія материків та океанів», «Регіональна економічна і соціальна географія (Regional Economic And Social Geography)» та деякі інші.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1

Світове господарство

як складова глобальної соціально-економічної системи

ТЕМА 1. *Світове господарство та його структура*

Поняття світового господарства. Становлення та періоди розвитку світового господарства. Вплив НТР на галузеву і територіальну структуру господарства. Зміна «лідерів» серед факторів розміщення виробництва.

Галузева, функціональна і територіальна структура світового господарства. Закони, закономірності і принципи розвитку та розміщення світового господарства. Система національних рахунків. Стадії економічного розвитку. Міжнародний географічний поділ праці.

Провідні риси сучасного етапу розвитку (глобалізація, багатоукладність, різностадійність, циклічність). Функціональна («центр-периферія») та морфологічна або географічна («Північ-південь») моделі світового господарства, їх зіставлення. Світова олігополія. Глобальні міста.

ТЕМА 2. *Розвиток світового господарства в умовах глобалізації*

Інтернаціоналізація та глобалізація у світовому господарстві. Сутність глобалізації. Рівні глобалізації. Фактори розміщення господарства в умовах глобалізації. Географічні аспекти міжнародної економічної інтеграції. Регіональні інтеграційні утворення. Міжнародні економічні організації. Транснаціональні корпорації.

ТЕМА 3. *Економічні системи та типи економіки*

Типи економічних систем: традиційна економічна система; планова (централізована, командно-адміністративна) економічна система; ринкова економічна система; змішана економічна система.

Типи економіки: країни з аграрною економікою; країни з агропромисловою економікою; країни з аграрно-індустріальною економікою; країни з індустріально-аграрною економікою; країни з індустріальною економікою; країни з постіндустріальною економікою.

ТЕМА 4. *Сучасні моделі світового господарства*

Постіндустріальна економіка (post-industrial economy). Інформаційна економіка (information economy). Сервісна економіка (service economy). Інноваційна економіка (innovative economy). Економіка знань (knowledge economy). Креативна економіка (creative economy). Розумна економіка (smart economy). Цифрова економіка (digital economy). Зелена економіка (green economy). Кругова економіка (circular economy). Платформна економіка (platform economy). Економіка вражень (experience economy). Економіка масового споживання (mass consumption economy). Економіка спільної участі (sharing economy).

ТЕМА 5. *Типологія країн за рівнем соціально-економічного розвитку*

Типологія країн за географічним положенням, територією, кількістю населення та рівнем соціально-економічного розвитку. Основні методологічні підходи до визначення типів країн за рівнем розвитку. Розвинуті країни: найрозвинутіші країни; високорозвинені країни; середньорозвинені країни. Країни, що розвиваються: з високим і середнім доходом; з доходом нижче середнього; з низьким доходом; з дуже низьким доходом; найменш розвинені.

РОЗДІЛ 2

Галузева і територіальна структура світового господарства

ТЕМА 1. *Природно-ресурсний потенціал світового господарства*

Визначення природних умов і природних ресурсів та умовність їх розмежування в географії світового господарства. Порівняння різних підходів до класифікації природних ресурсів. Обмеженість мінерально-сировинних, земельних і водних ресурсів світового господарства.

Роль природних ресурсів в світовій економіці та розподіл між країнами світу.

Природно-ресурсний потенціал (ПРП) як фактор виробництва. Мінерально-ресурсний потенціал. Земельно-ресурсний потенціал. Водно-ресурсний потенціал. Рослинний ресурсний потенціал. Природно-рекреаційний потенціал. Ресурси Світового океану.

Ресурсозабезпеченість. Індекс ресурсозабезпеченості. Ресурсозбереження. Поділ національних економік країн на ресурсонадлишкові, ресурсозабезпечені та ресурсонедостатні.

ТЕМА 2. *Промисловість світу*

Особливості сучасної галузевої структури промисловості. Основні зрушення у структурі світової промисловості. Тенденції розвитку та розміщення галузей промисловості: паливної, електроенергетики, чорної і кольорової металургії, машинобудування, хімічної, лісової, будівельних матеріалів, легкої, харчової.

Енергетика та паливна промисловість світу. Паливно-енергетичний комплекс як складна міжгалузева система видобутку і виробництва палива й енергії (електроенергії та тепла), їх транспортування, розподілу і використання. Галузева і територіальна структура паливної промисловості та виробництва електроенергії. Місце України у світовій ієрархії. Поняття про паливно-енергетичний баланс.

Географія чорної та кольорової металургії. Поняття про конструкційні матеріали. Металургійний комплекс світу, його галузева і територіальна структура. Специфіка чорних і кольорових металів. Класифікація кольорових металів. Провідні фактори розміщення в чорній і кольоровій металургії.

Географія світового машинобудування. Історія промислових революцій та виникнення машинобудування як галузі. Диверсифікація галузевої структури сучасного машинобудування. Зв'язок з урбанізацією та провідними формами розселення, тяжіння до кваліфікованих трудових ресурсів та наукових центрів.

Галузева структура і територіальна організація хімічної промисловості світу. Переваги й провідні завдання хімічної промисловості. Створенням продуктів з наперед заданими властивостями, що перевершують властивості природних конструкційних матеріалів та інших традиційних виробів. Різноманітність факторів розміщення та сировинна «всєдність» підприємств хімічної промисловості. Широка участь в географічному поділі праці.

Лісопромисловий комплекс світу. Внутрішня структура лісопромислового комплексу. Об'єкти лісозаготівлі (природні ліси та скороспілі плантаційні насадження). Сучасні лісохімічні технології. Екологічні проблеми лісопромислового комплексу.

Географія легкої та харчової промисловості світу. Групування галузей легкої промисловості. Галузі, що виробляють масову продукцію широкого вжитку. Група галузей «дорогого попиту» (хутряна, ювелірна промисловість та виробництво дитячих іграшок). Різні типи швейного виробництва. Територіальні відмінності в розміщенні галузей легкої і харчової промисловості. Вплив природних умов та національних традицій.

ТЕМА 3. *Сільське господарство світу*

Сільськогосподарське виробництво в системі світового господарства. Роль сільського господарства у досягненні глобальної продовольчої безпеки людства. Структура світового сільськогосподарського виробництва. Співвідношення між рослинництвом і тваринництвом. «Зелена» і «блакитна» революції. Сільськогосподарська типологія країн світу. Форми сільськогосподарського використання земель. Географія рослинництва світу. Географія тваринництва світу. Регіональні особливості світового сільського господарства.

ТЕМА 4. *Географія сфери послуг у світовому господарстві*

Поняття про інфраструктуру. Типологія інфраструктурних і транспортних комплексів країн світу. Транспортна система світу. Світовий ринок транспортно-логістичних послуг. Транспорт – як матеріальний носій світогосподарських зв'язків. Поширення інтермодальних (мультимодальних) перевезень «від дверей до дверей» і «точно в строк».

Соціальні та інші функції сфери послуг. Ранжирування сервісних послуг. Основні типи соціальної інфраструктури країн світу – ринковий, неринковий і перехідний. Наукові послуги. Галузева і територіальна структура світової науки. Провідні моделі технополісів. Основні науково-технічні центри світу – США, Західної Європи, Росії, Японії. Науково-технічні зв'язки в світі.

Світова система зв'язку. Інформаційний сектор світового господарства. Ринок фінансово-банківських послуг. Ринок освітніх послуг. Географія міжнародного туризму.

ТЕМА 5. *Географія міжнародної торгівлі*

Зміст міжнародної торгівлі та сучасні тенденції її розвитку. Характеристика ринків товарів і послуг у міжнародній торгівлі. Міжнародна торгівля сировинними товарами, промисловими товарами, машинами і обладнанням, продукцією інтелектуальної власності, послугами. Основні потоки капіталу і робочої сили. Міжнародний туризм. Україна і світове господарство.

ТЕМА 6. *Глобальні проблеми світового господарства та шляхи їх вирішення*

Проблема миру та демілітаризації. Проблема подолання бідності та відсталості. Виробнича проблема, її масштаби, перспективи вирішення. Проблема природних ресурсів. Екологічна проблема. Демографічна проблема. Проблема стійкого розвитку. Проблема розвитку людського потенціалу.

Цілі сталого розвитку до 2030 року. Подолання бідності. Подолання голоду, розвиток сільського господарства. Міцне здоров'я і благополуччя. Якісна освіта. Гендерна рівність. Чиста вода та належні санітарні умови. Доступна та чиста енергія. Гідна праця та економічне зростання. Промисловість, інновації та інфраструктура. Скорочення нерівності. Сталий розвиток міст і громад. Відповідальне споживання та виробництво. Пом'якшення наслідків зміни клімату. Збереження морських ресурсів. Захист та відновлення екосистем суші. Мир, справедливість та сильні інститути. Партнерство заради сталого розвитку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Світове господарство як складова глобальної соціально-економічної системи												
Тема 1. Світове господарство та його структура	10	4	4			2	10	2				8
Тема 2. Розвиток світового господарства в умовах глобалізації	6	4				2	10	2				8
Тема 3. Економічні системи та типи економіки	2	2					4					4
Тема 4. Сучасні моделі світового господарства	8	6				2	14	4				10
Тема 5. Типологія країн за рівнем соціально-економічного розвитку	6	2	2			2	6					6
Поточна контрольна робота	8	2				6						
Разом за розділом 1	40	20	6			14	44	8				36
Розділ 2. Галузева і територіальна структура світового господарства												
Тема 1. Природно-ресурсний потенціал світового господарства	6		4			2	8					8
Тема 2. Промисловість світу	20	2	10			8	18		2			16
Тема 3. Сільське господарство світу	10	2	4			4	10		2			8
Тема 4. Географія сфери послуг у світовому господарстві	10	2	4			4	10		2			8
Тема 5. Географія міжнародної торгівлі	12	4	4			4	10		2			8
Тема 6. Глобальні проблеми світового господарства та шляхи їх вирішення	12	4	4			4	10	2				8
Разом за розділом 2	70	14	30			26	66	2	8			56
Підсумковий (заліковий) контроль	10	2				8	10					10
Усього годин	120	36	36			48	120	10	8			102

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Світове господарство та його структура. Глобалізація та її вплив на географію світового господарства	2	
2	Міжнародна економічна інтеграція	2	
3	Диференціація країн на політичній карті світу. Типологія країн за рівнем соціально-економічного розвитку	2	
4-5	Природно-ресурсний потенціал світового господарства	4	
6-7	Промисловість світу. Паливна промисловість та електроенергетика світу	4	2
8-9	Металургія та машинобудування світу	4	
10	Інші галузі промисловості світу: хімічна, легка, харчова, лісопромисловий та будівельно-індустріальний комплекси	2	
11-12	Сільське господарство світу	4	2
13-14	Географія світового транспорту	4	2
15-16	Міжнародна торгівля товарами і послугами	4	2
17-18	Глобальні проблеми людства. Цілі сталого розвитку	4	
	Разом	36	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Опрацювання літературних джерел за темою «Функціональна («центр-периферія») та морфологічна або географічна («Північ-південь») моделі світового господарства, їх зіставлення. Світова олігополія. Глобальні міста»	2	8
2	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Світове господарство та його структура. Глобалізація та її вплив на географію світового господарства»		
3	Опрацювання літературних джерел за темою «Міжнародні економічні організації»	2	8
4	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Міжнародна економічна інтеграція»		
5	Опрацювання літературних джерел за темою «Економічні системи та типи економіки»		4
6	Опрацювання літературних джерел за темою «Сучасні моделі світового господарства»	2	10

7	Опрацювання літературних джерел за темою «Типологія країн за географічним положенням, територією, кількістю населення та іншими критеріями»	2	6
8	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Диференціація країн на політичній карті світу. Типологія країн за рівнем соціально-економічного розвитку»		
9	Опрацювання літературних джерел за темою «Поділ національних економік країн на ресурснадлишкові, ресурсозабезпечені та ресурснедостатні»	2	8
10	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Природно-ресурсний потенціал світового господарства»		
11	Опрацювання літературних джерел за темою «Природні та антропогенні катастрофи: вплив на географію світового господарства»	1	2
12	Опрацювання літературних джерел за темою «Антропогенне забруднення навколишнього середовища: вплив на географію світового господарства»	1	2
13	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Промисловість світу. Паливна промисловість та електроенергетика світу»	2	12
14	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Металургія та машинобудування світу»	2	
15	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Інші галузі промисловості світу: хімічна, легка, харчова, лісопромисловий та будівельно-індустріальний комплекси»	2	
16	Опрацювання літературних джерел за темою «Регіональні особливості світового сільського господарства»	2	2
17	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Сільське господарство світу»	2	6
18	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Географія світового транспорту»	2	6
19	Опрацювання літературних джерел за темою «Світова система зв'язку. Інформаційний сектор світового господарства»	2	2
20	Опрацювання літературних джерел за темою «Ринок фінансово-банківських послуг»	1	
21	Опрацювання літературних джерел за темою «Україна	1	2

	і світове господарство»		
22	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Міжнародна торгівля товарами і послугами»	2	6
23	Опрацювання літературних джерел за темою «Цілі сталого розвитку до 2030 року»	2	8
24	Підготовка питань для обговорення та виконання практичних завдань до практичного заняття «Глобальні проблеми людства. Цілі сталого розвитку»	2	
25	Підготовка до поточної контрольної роботи	6	
26	Підготовка до підсумкового (залікового) контролю	8	10
	Разом	48	102

Результати самостійної роботи перевіряються шляхом опитування на практичному занятті; виконання відповідних практичних завдань, що надаються в методичній розробці до практичного заняття; тестових контролів в системі Moodle; виносяться на поточну контрольну роботу та підсумковий (заліковий) контроль.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративні (розповідь з елементами бесіди, пояснення, лекція, ілюстрація тощо);
- репродуктивні;
- проблемного викладу;
- частково-пошукові.

Під час вивчення курсу передбачені лекції (інформаційні, проблемні, лекції-дискусії), самостійні і практичні роботи студентів (з навчальною та періодичною літературою, інтернет-джерелами, статистичним матеріалом, різноманітними картами тощо), використання комп'ютерної техніки, індивідуальні і групові консультації. Самостійна робота студентів включає такі види занять із зазначених вище тем: поглиблене вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання, літератури за заданою тематикою, пошук додаткової інформації, підготовка до практичних занять, поточної контрольної роботи та підсумкового семестрового контролю тощо.

Усі матеріали і навчально-методичний комплекс представлені у середовищі Office365. У разі подовження воєнного стану, пов'язаного зі збройною агресією проти України, лекції проводяться дистанційно у форматі відеоконференції (платформи Zoom, Google Meet – на вибір студентів і з урахуванням обмеженості використання платформ). Консультації індивідуальні та групові відбуваються з використанням месенджерів.

8. Методи контролю

1. Поточні тестові контролі теоретичного матеріалу (за кожною темою практичної роботи) в системі Moodle.
2. Перевірка виконання практичних робіт (письмові відповіді на питання, складання картосхем, графіків, діаграм, таблиць, схем, математичний аналіз статистичних даних тощо).

3. Теоретичний захист практичних робіт (індивідуальне, комбіноване, фронтальне опитування).
4. Участь у дискусіях під час лекційних та практичних занять.
5. Вирішення проблемних питань і завдань під час лекційних та практичних занять.
6. Виконання творчих завдань під час практичних занять.
7. Виконання групових проєктів під час практичних занять.
8. Захист студентами презентацій на цікаві теми на практичних заняттях.
9. Написання поточної контрольної роботи.
10. Написання підсумкового (залікового) контролю.

Курс «Географія світового господарства та міжнародної торгівлі» створений та відкритий для студентів на навчальній платформі Moodle. Всі види контролю проводяться й оцінюються на цій платформі.

Підсумковий (заліковий) контроль проводиться в письмовій формі. У разі проведення заліку в дистанційній формі використовується LMS платформа «Moodle» з автентифікацією здобувача у режимі відеоконференції. Використовуються технічні і програмні засоби, які дозволяють забезпечити аудіо- і відеофіксацію.

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, всі контрольні заходи мають проводитися з обов'язковим дотриманням студентами вимог академічної доброчесності. Якщо академічну недоброчесність виявлено при проведенні поточної контрольної роботи або підсумкового залікового контролю, його оцінка за виконання роботи має бути знижена до 0 балів.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання	Розділ 1	T1	ПР 1	3
		T2	ПР 2	3
		T3		
		T4		
		T5	ПР 3	3
	Розділ 2	T1	ПР 4-5	5
		T2	ПР 6-7	5
			ПР 8-9	5
			ПР 10	3
		T3	ПР 11-12	5
		T4	ПР 13-14	5
		T5	ПР 15-16	5
		T6	ПР 17-18	5
		КР		13
Залік			40	
Сума			100	

T1, T2 ... T6 – теми розділів

ПР – практична робота

КР – контрольна робота, передбачена навчальним планом

Для допуску до складання підсумкового (залікового) контролю здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни за виконання практичних завдань, під час поточного контролю, самостійної роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

ПР 1, 2, 3, 10 (2 академічні години) – 3 бали:

- відповіді на питання для обговорення, захист роботи, захист презентацій – 0,5 балів;
- виконання практичних завдань – 2,5 балів.

Оцінювання практичної роботи (2 академічні години) – від 0 до 3 балів:

0 балів – робота не виконана,

1 бал – виконана частково, у тезовій формі, повністю відтворена інформація з інтернет, знання фрагментарні і поверхові,

2 бали – завдання виконано частково, висновки не аргументовані, робота підготовлена недбало, або завдання виконано повністю, містить суттєві помилки методичного характеру, знання поверхові,

2,5 бали – завдання виконано повністю, вчасно, містить несуттєві недоліки, знання достатні,

3 бали – творчий підхід до розкриття питання, повно і правильно виконана, демонстрація глибоких знань теорії, зауваження відсутні.

ПР 4-5, 6-7, 8-9, 11-12, 13-14, 15-16, 17-18 (4 академічні години) – 5 балів:

- відповіді на питання для обговорення, захист роботи, захист презентацій – 1 бал;
- виконання практичних завдань – 4 бали.

Оцінювання практичної роботи (4 академічні години) – від 0 до 5 балів:

0 балів – робота не виконана,

1 бал – виконана частково, у тезовій формі, повністю відтворена інформація з інтернет, знання фрагментарні і поверхові,

2-3 бали – завдання виконано частково, висновки не аргументовані, робота підготовлена недбало, або завдання виконано повністю, містить суттєві помилки методичного характеру, знання поверхові,

4 балів – завдання виконано повністю, вчасно, містить несуттєві недоліки, знання достатні,

5 балів – творчий підхід до розкриття питання, повно і правильно виконана, демонстрація глибоких знань теорії, зауваження відсутні.

Поточна контрольна робота – 13 балів: система тестових завдань різного типу і рівня складності. Детальна розбаловка поточної контрольної роботи представлена для кожного тестового завдання.

Підсумковий (заліковий) контроль – 40 балів: система тестових завдань різного типу і рівня складності. Детальна розбаловка підсумкового (залікового) контролю представлена для кожного тестового завдання.

Визнання результатів навчання, отриманих у **неформальній освіті** (літні школи, онлайн-курси, тренінги тощо з указаними результатами навчання, які є тотожними до указаних у

робочій програмі дисципліни), проводиться за заявою здобувача відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Під час вивчення дисципліни за результатами підготовки публікацій або доповіді на регіональних / всеукраїнських / міжнародних конференціях за тематикою відповідно до тем дисципліни за наявності підтверджувального сертифікату із зазначеними компетентностями, які є тотожними до вказаних у робочій програмі, здобувач може отримати 10 балів додатково до загальної суми поточних балів (сертифікат, підтвердження ролі доповідача надаються викладачу шляхом прикріплення відповідних документів у розділі «Неформальна освіта» на сторінці курсу на платформі Moodle) або за умови співпадіння з певними видами робіт, здобувач вищої освіти отримує бали відповідно до даної робочої програми навчальної дисципліни та звільняється від поточного контролю за ними.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою для дворівневої шкали оцінювання
50-100	зараховано
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Афоніна О. О. Географія світового господарства : практикум. Ніжин : Вид-во НДУ імені М. Гоголя, 2010. 51 с.
2. Бондар І. Р. Міжнародна економіка : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2009. 335 с.
3. Бочан І. О., Михасюк І. Р. Глобальна економіка : підручник. Київ : Знання, 2007. 403 с.
4. Галушка Є. О. Світовий ринок товарів та послуг: навчальний посібник. Чернівці : Наша книга, 2009. 208 с.
5. Географія світового господарства (з основами економіки) : навчальний посібник. За ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2014. 637 с.
6. Гуткевич С. О., Корінько М. Д., Сафонов Ю. М. Міжнародна економіка: підручник. 3-є вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
7. Економічна і соціальна географія світу : навчальний посібник. За ред. С. П. Кузика. Львів : Світ, 2002. 672 с.
8. Дахно І. І. Світова економіка: навчальний посібник. Київ: ЦНЛ, 2006. 264 с.
9. Молочко В. В., Бонк Ж. Є., Дрогушевська І. Л. та ін. Довідковий атлас світу. Київ : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
10. Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля. Київ – Катовіце – Краків, 2020. 130 с.
11. Козуб В. О., Горобинська М. В., Доброскок Ю. Б. та ін. Міжнародна економіка : навчально-практичний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. 308 с.
12. Кузик С. П., Мамчур О. І., Ванда І. В. Географія світового господарства : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 312 с.
13. Любіцева О. О. та ін. Глобалізація світового господарства: геопросторовий вимір : монографія. Київ : КНУ імені Т. Шевченка, 2010. 160 с.
14. Мандрик І. П. Географія світового господарства : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 187 с.

15. Міжнародна торгівля: конспект лекцій. Уклад. К. О. Кузнєцова, В. В. Чорній, О. С. Ченуша. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 191 с.
16. Савельєв Е. В. Міжнародна економіка: підручник. Київ : Знання, 2008. 622 с.
17. Сюткін С. І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. 142 с.
18. Світова економіка : навчальний посібник. За ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвинової. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 328 с.
19. Світова економіка: підручник. За ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 349 с.
20. Таранова Н. Б. Географія світового господарства: навчальний посібник для студентів. Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2019. 108 с.
21. Coe Neil M., Kelly Philip F., Yeung Henry W. C. Economic Geography: A Contemporary Introduction. 3rd Edition. Wiley-Blackwell, 2019. 568 p. URL : <https://www.wiley.com/en-sg/Economic+Geography%3A+A+Contemporary+Introduction%2C+3rd+Edition-p-9781119389552>
22. The Geography of the World Economy / Paul Knox, John Agnew, Linda McCarthy. 6th Edition. Routledge, 2014. 496 p.
23. The New Oxford Handbook of Economic Geography. Edited by Gordon L. Clark, Maryann P. Feldman, Meric S. Gertler, Darius M. Wojcik. Oxford, 2019. 966 p.

Допоміжна література

24. Атлас вчителя. Відп. ред. В. В. Молочко. Київ : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
25. Вегера С. А. Глобалізація і людський розвиток: препринт наукової доповіді. Київ : Нац. академія України, 2011. 40 с.
26. Географічний атлас світу. Київ : ДНВП «Картографія», 2010. 184 с.
27. Голіков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник. Київ : Либідь, 1996. 320 с.
28. Гусєва Н. В., Булгакова А. Р. Відновлювальна електроенергетика світу: деякі суспільно-географічні аспекти. *Регіон – 2024: суспільно-географічні аспекти: матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців (м. Харків, 4 квітня 2024 р.)*. Гол. ред. колегії Л. М. Немець. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 17-21.
29. Мочерний С. В., Ларіна Я. С., Фомішин С. В. Світове господарство в умовах глобалізації : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2006. 200 с.
30. Світове господарство в умовах глобалізації: монографія. Кол. авт.; за ред. Я. Б. Олійника, Б. П. Яценка, В. К. Бабарицької. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 145 с.
31. Смаль В. В. Трансформація господарства постіндустріальних країн: наукові засади суспільно-географічного дослідження: монографія. Київ, 2011. 369 с.
32. Сюткін С. І. Суспільна географія: термінологічний словник. Суми : ВПП «Фабрика друку», 2015. 56 с.
33. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: підручник. Одеса : Астропринт, 2009. 544 с.
34. Ушакова Н. Г., Помінова І. І. Соціально-економічні типи країн: навчальний посібник. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 304 с.
35. Філіпенко А. С., Рогач О. І., Шнирков О. І. та ін. Світова економіка: навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. 583 с.
36. Шаблій О. І. Основи суспільної географії: навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 254 с.
37. Husieva N. V., Kucheryava G. O., Suptelo O. S. Concept of world cities: human-geographical

approach. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: Геологія-Географія-Екологія: збірник наукових праць*. Гол. ред. колегії К. А. Немець. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. Вип. 47. С. 91-100.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Гусєва Н.В. Географія світового господарства та міжнародної торгівлі: дистанційний курс. *Центр підтримки цифрового навчання Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Режим доступу : <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=8217>
2. Всесвітня асоціація сталі. *World Steel Association* (статистика з чорної металургії). Режим доступу : <https://worldsteel.org/>
3. Комісія ООН з промислового розвитку ЮНІДО. *United Nations Industrial Development Organization UNIDO*. Режим доступу : <https://www.unido.org/>
4. Міжнародна організація виробників автомобілів. *International Organization of Motor Vehicle Manufacturers OICA* (статистика з машинобудування). Режим доступу : <https://www.oica.net/>
5. Організація економічного співробітництва і розвитку. *Organisation for Economic Cooperation and Development*. Режим доступу : <https://www.oecd.org/>
6. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Режим доступу : <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorennya-nashoho-svitu-poryadok-dennyu-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku>
7. Пізнавальний сайт «Географія». Режим доступу : <http://geoknigi.com>
8. Продовольча і сільськогосподарська організація ООН. *Food and Agricultural Organization of the United Nations FAO* (статистика з сільського господарства). Режим доступу : <https://www.fao.org/>
9. Світова Торгівельна Організація. *World Trade Organization WTO*. Режим доступу : www.wto.org
10. ЦРУ США (статистика за країнами *World Factbook*). Режим доступу : <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>
11. All Countries. Режим доступу : <https://history.state.gov/countries/all>
12. British Petroleum (статистика з енергетики – *Statistical Review of World Energy*). Режим доступу : <https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/statistical-review-of-world-energy.html>
13. CNN. Режим доступу : <https://edition.cnn.com/>
14. Countries and Regions of the World from A to Z. Режим доступу : https://www.nationsonline.org/oneworld/countries_of_the_world.htm
15. Кноема. *Світовий атлас даних*. Режим доступу: <https://knoema.com/atlas>
16. Maps on the Web. Режим доступу : <https://mapsontheweb.zoom-maps.com/>
17. Our World in Data. Режим доступу : <https://ourworldindata.org/>
18. PopulationPyramid.net. Режим доступу : <https://www.populationpyramid.net/>
19. ResearchGate. Режим доступу : <https://www.researchgate.net/>
20. Statista. Режим доступу: <https://www.statista.com>
21. The Global 2000. *FORBES*. Режим доступу : <https://www.forbes.com/lists/global2000/?sh=60e29f735ac0>
22. THE 17 GOALS. Unated Nation. Режим доступу : <https://sdgs.un.org/goals>
23. UNCTADStat. *UNCTAD*, 2024. Режим доступу : <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>

24. World Bank data. Режим доступа : <https://www.worldbank.org>
25. World data Info. Режим доступа : <https://www.worlddata.info/>
26. Worldometers. Режим доступа : <https://www.worldometers.info/>